

LEDARE

Ledare: Den råa högerpopulismen

PUBLICERAD 2002-07-07

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Annonser från Dansk Folkeparti och dess ordförande Pia Kjaersgaard i DN i dag (sidan A 7) visar de typiska dragen hos ett högerpopulistiskt parti. De rymmer tre led:

1. Någon viss folkgrupp är orsak till folkets olyckor.
2. "Eliten", demokratins styrande politiker och ledande medier, gömmer undan sanningen för folket.
3. "Vårt parti" talar för den verkliga folkliga meningen.

Så har högerpopulismen argumenterat i varje land i alla tider. Så är strukturen på dess budskap, hos en Haider och Le Pen lika väl som hos en Hagen i Norge och Kjaersgaard i Danmark. Budskapet har alltid en viss marknad. Ty det finns alltid ofullkomligheter, liksom människor som känner sig förbigångna, demokratier som har brister och grupper att peka ut såsom annorlunda och skyldiga.

Pia Kjaersgaard är inte intressant annat än som en ovanligt framgångsrik ledare för ett parti av det här slaget i ett nordiskt välfärdsland. Danmark visar, liksom Norge, att högerpopulismen kan växa sig stark även i stabila nordiska demokratier utan ekonomisk kris, ja, rent av i goda tider. Den läxan är viktig för liberala krafter att lära av.

Pia Kjaersgaard har rätt i ett avseende: att beskriva debatten över Sundet som en motsättning mellan danska och svenska folket är falskt. Att säga att "danskar" är fördomsfulla och inskränkta vore att göra samma tankefel som Kjaersgaard när hon talar om "invandrare". I Danmark finns också en stolt liberal tradition, företrädd genom åren av en DN närstående tidning som Politiken. Sverige är inte fritt från nationell dumdryghet.

Men de politiska systemen skiljer sig numera åt, på ett sätt som ger påtagliga utslag i debattens karaktär och beslutens riktning. I Sverige finns inget etablerat parti som vädjar till medborgarnas lägsta instinkter av misstro mot främlingen. I Sverige finns heller inte någon motsvarighet till den populistiska oansvarigheten hos delar av den danska pressen. En ledare som den Jyllands-Posten publicerade om "de fremmede" dagarna före senaste folketingsvalet hade ingen svensk tidning av motsvarande ställning formulerat.

Vad man än må säga om Aftonbladet och Expressen, så håller de rent mot populistisk hets mot utsatta grupper av det slag man

kunnat följa i delar av den danska tabloidpressen. I dansk debatt har det de senaste månaderna varit vanligt att beskriva Sverige som näst intill ett slutet samhälle, som inte tolererar några meningsyttringar utöver de etablerade och "korrekta". DN har stått i skott- gluggen, sedan jag stoppat en viss annons från Sverigedemokraterna.

Huvudbudskapet i Pia Kjærsgaards annons nu är också just detta, att de svenskar som skrivit till henne och skildrar Sverige som något av en diktatur representerar "folket", detta till skillnad från de svenskar som inte är främlingsfientliga, till skillnad från riksdag och regering och i motsats till en tidning som DN.

Låt mig ta tillfället att redovisa DN:s publicistiska grundhållning. Den är enkel att beskriva. Tidningen är liberal i sin politiska hållning, vilket ända sedan dess grundande 1864 har som en viktig innebörd att vi verkar för upplysning och toleransklimate.

I den allmänna journalistiken i DN gäller två principer:

1. Inget sopas under mattan. Allt som är viktigt i samhället ska kunna beskrivas, analyseras och diskuteras i tidningen.

Institutioner ska granskas fritt och debatten om dem kunna föras utan andra begränsningar än saklighetens krav. Har vi i Sverige haft en flathet i skolor och normsättning som bidragit till att tonårsgång tagit över där vettiga vuxna borde ha styrt? Har vi varit alltför rädda att tydligt formulera den kvinnoosyn som gäller här, inför män som kommit till Sverige från andra miljöer? Har stelheden på den svenska arbetsmarknaden delvis alstrat ett socialbidragsberoende från nykomlingar - ungdomar och flyktingar - som allvarligt försvårat en etablering i normalt liv?

Sådana frågor om systemen måste kunna ställas i en kritisk debatt. Personer födda utomlands, som Mauricio Rojas och Ana Maria Narti, har för övrigt varit drivande i dessa debatter. Det är något annat än den mobbning av "de främmande" som den råa och ociviliserade högerpopulismen vill göra till våra länders sjuka kännemärke.

2. Det är tidningens uppgift att främja upplysning, inte vidskepelse eller fördomar. Påståendens sanningshalt ska undersökas, inte utan vidare spridas som "fakta".

Förklaringsdjup ska sökas, inte ytlighet. Svepande uttalanden om hela folkgrupper är i princip falska, ty i varje folkgrupp finns individer av alla sorter och människan kan inte definieras så enkelt som via sin etniska bakgrund.

Att trycka i tidningen att den ena eller andra folkgruppen är si eller så, det vore inte sakligt. Det vore därtill att mobba alla de individer i gruppen som arbetar hårt och alla de ungdomar som läser intensivt för att erövra en framtid här. Det vore att främja ett samhällsklimat där adoptivbarn får höra kränkande omdömen enbart på grund av sin hudfärg, där individens egen ansträngning och karaktär görs till intet i förhållande till en gruppbeteckning som är ärvd.

Åt sådant kommer DN inte att ägna sig. Vi är en fri tidning och vi har en fri tidnings rätt att verka för upplysning, tolerans och förståelse.

Hans Bergström

Chefredaktör och ansvarig utgivare

Bild

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt